

Creació versus evolució

L'existència de teories que neguen la validesa de les tesis darwinistes no és una relíquia del passat. Alfred Giner Sorolla ens acosta als grups creacionistes que, avui com ahir, es mouen fonamentalment per motius religiosos i polítics.

Charles Darwin. La seua teoria revolucionà la ciència.

Karl Marx. El *Capital* estava dedicat a Darwin.

Ben paradoxal resulta el fenomen que els Estats Units, país capdavanter en ciència i tecnologia, hagi donat lloc al creacionisme, la doctrina que pretén establir l'evidència "científica" del gènesi bíblic i la falsedat de la teoria evolucionista de Darwin. Els creacionistes volen que la narració bíblica s'ensenye en les escoles públiques durant el mateix temps que la teoria de l'evolució amb la finalitat que l'estudiant pugui posseir una visió "equilibrada" dels orígens del món, de la vida i de l'home.

La formulació de la teoria evolucionista de Darwin constituí el major esdeveniment científic del segle XIX amb conseqüències equiparables a les provocades per la teoria heliocèntrica de Copèrnic. Primer l'home va ser destronat de la seua posició privilegiada: la Terra ja no figurava com a centre de l'univers. Després, i per si no en tingués prou, l'atribut de considerar-se creat a imatge i semblança de Déu li fou arrabassat per la teoria de Darwin. Segons aquesta teoria l'home és un mer producte del procés evolutiu que afecta tots els éssers vius. Les conseqüències de la teoria evolucionista s'estenen més enllà del reialme de la ciència; va influir profundament en Marx, que va dedicar el seu *Das Kapital* a Darwin. La ideologia marxista fonamentà en gran part el seu ateisme en la teoria de l'evolució, que va enderrocar les pretensions mítiques de l'home sobre el seu origen i d'aquesta manera va contribuir a la concepció materialista de la història.

L'impacte de la publicació de *L'origen de les espècies* de Darwin en 1859 –llibre que es va exhaurir el mateix dia que va aparèixer– es va sentir àmpliament arreu d'occident, on gran part del públic rebutjava la teoria de l'origen de l'home a partir de formes animals inferiors "perquè convertia l'home en un producte de les forces cegues de la matèria". A l'Anglaterra de l'època victoriana la discussió es va transformar en una polèmica entre ciència i religió, amb la figura, d'una banda, de Thomas Huxley, acèrrim partidari del darwinisme i enunciator del novell concepte filosòfic de l'agnosticisme, i d'altra banda el bisbe anglicà Wilberforce. En un debat públic realitzat en 1860 es van intercanviar tota mena d'insults;

el clergue va manifestar, per exemple, "que no volia que un mico fos un avantpassat seu", i Huxley hi va replicar: "Prefereixo descendir d'un simi honest, que d'algú com vostè, que, encara que provist de cervell, s'està d'usar-lo..."

La teoria es polititza. Paral·lelament al criticisme i a la polèmica sobre el darwinisme del segle passat a Anglaterra, als Estats Units varen sorgir opinions que repudiaven la teoria de l'evolució i que iniciaven un moviment que adquiriria més intensitat durant el segle XX. De fet, avui dia, més de la meitat de la població enquestada creu en la interpretació literal del llibre del Gènesi; que déu va crear Adam i Eva i que tots els éssers humans descendim d'ells. Fou durant els anys 20 quan a Califòrnia i als estats del Sud s'organitzà una campanya fonamentalista adreçada a la restricció de l'ensenyament a les escoles públiques de la teoria darwinista. Curiosament, una de les causes per a aquesta reacció estava relacionada amb la influència que la teoria darwinista exercí durant el principi de segle a Alemanya. Un fenomen que es va conèixer anys després de la Primera Guerra Mundial.

En efecte, la teoria de Darwin va establir la lluita per l'existència (*struggle for life*) com un dels motors centrals del procés de l'evolució amb la consegüent supervivència dels éssers més ben dotats. Això forní un fons conceptual que conformava els plans de l'estat major alemany per a la guerra de conquesta. Els aliats van considerar que Alemanya era el bressol de l'estranya conjuminació de militarisme prussià i socialisme, la pàtria de Bismarck, Moltke, Marx i Engels i dels filòsofs i científics ateus com Feuerbach, Haeckel, Nietzsche, Vogt... Per consegüent, els aliats durant la Primera Guerra Mundial lluitaven contra els enemics del cristianisme i de la democràcia liberal. Anys després, en la Segona Guerra Mundial, iniciada pels nazis, de neta ideologia atea i agressiva com ho indicava el títol –i el contingut– de la *bíblia* nacionalsocialista, el *Mein Kampf* ("La meua lluita"), de Hitler, es va adoptar una estratègia similar. Segons un dels seus biògrafs, el Führer professava en la seua política bel·licista una opinió i un fons cruament darwinista que mani-

festava en el seu concepte de la supervivència dels més forts i racialment "purs", amb les conegudes i terribles conseqüències.

El creacionisme, amb l'afegit de "científic" o sota la denominació de "ciència creacionista", és un moviment sorgit als Estats Units per raons religioses i polítiques. Va prendre cos organitzat pels anys 60 amb diverses societats com ara la *Creation Research Society* de Califòrnia, amb la finalitat de "publicar i difondre l'evidència, suportada per la recerca científica, que l'univers material, les plantes, animals i l'home originats en formes immutables i permanents són el resultat de l'acció creadora, instantània i directa d'un déu personal". Sostenen els creacionistes que el llibre del Gènesi, com el descriu la Bíblia, representa la més fonamental de les idees cristianes, i propagar-la constitueix "el centre de la lluita contra Satanàs". Afegeixen –contradient les seves preteses recerques "científiques"– que si l'home vol conèixer qualsevol aspecte de la creació, l'única font de veritable informació és la revelació divina: "Déu hi era quan va ocórrer, nosaltres no hi fórem presents, per tant estem limitats a conèixer el que Déu ha cregut adequat de dir-nos, i és la Seua Paraula escrita..."

La polèmica entre els defensors de la teoria de l'evolució i els creacionistes d'aquest segle als EUA va tenir el seu acme amb l'anomenat "judici del mico" l'any 1925. S'al·ludia al simi perquè en la concepció popular l'oposició a la teoria de l'evolució per part dels fonamentalistes se centrava en el rebuig de la difosa (i errònia) idea que l'home descendeix del mico. El litigi fou provocat per una denúncia presentada pels creacionistes contra un professor d'institut de Tennessee per haver transgredit una llei de l'estat que prohibia l'ensenyament de la teoria de l'evolució. Els crea-

La teoria creacionista, que pretén demostrar científicament el gènesi bíblic, va sorgir als Estats Units per raons polítiques i religioses. Va prendre cos pels anys 60 amb diverses societats com ara la *Creation Research Society* de Califòrnia, amb la finalitat de "publicar i difondre l'evidència, suportada per la recerca científica, que l'univers material, les plantes, animals i l'home originats en formes immutables i permanents són el resultat de l'acció creadora, instantània i directa d'un déu personal".

cionistes van convocar als millors experts per a presentar l'acusació, però a l'hora del judici no hi van acudir perquè temien no poder competir contra els testimonis que havien preparat preeminents homes de ciència. L'informe que varen presentar els científics demostrava que el món tenia més de sis mil anys d'edat, antiguitat proposada pels creacionistes i que els suposats 6 dies de la creació bíblica instantània tenien una duració molt superior a 24 hores. Va sortir a rel·luir en aquest judici la qüestió del diluvi universal: pels creacionistes el diluvi va ocórrer uns dos mil anys després de la creació, i va depositar tots els animals "antediluvians", instantàniament fossilitzats, en els sediments de la crosta terràquia. Un cataclisme que fou provocat per Jahvè per eliminar la "gran maldat" i corrupció de la humanitat. Els creacionistes afirmen que si no s'ha repetit en vista de la present situació de la societat és perquè el primer no va causar cap efecte.

Déu ens enganya? Un aspecte que neguen aferrissadament els creacionistes són els resultats de la ciència sobre l'edat de l'univers i de la Terra obtinguts mitjançant l'ús de radioisòtops: sostenen que déu va crear el món tan sols fa uns pocs milers d'anys, però el va construir de tal manera que la Terra semblés de 4.000 milions d'anys i l'univers de 15.000 milions d'anys, com demostra la recerca física moderna. Amb quina finalitat? Enganyar els pobres evolucionistes amb les conseqüències degudes als descreguts? Això ha comentat el biòleg Swindells: "que Déu s'ocupi d'una estratagema semblant amb el deliberat disegni d'enganyar la més intel·ligent de les seues criatures, soccavaria tota la confiança que podríem tenir en Ell. Si Déu és honest, l'univers té tanta edat com indica l'evidència científica. Si Déu no existeix, l'univers té tanta edat com indica l'evidència científica".

Les dades de la ciència se situen així per damunt de tota concepció a priori no tan sols respecte a l'edat, sinó també pel que fa a l'extensió, contingut i dinàmica de l'univers. En la cita que encapçala aquest article —treta del meu llibre d'assaig *Un nou Gènesi*— es posa de relleu la tendència de l'home a bastir visions confortables del món i de la vida que sadollin la peremptòria necessitat de trobar respostes. Creences i supersticions es fan carn en el subconscient dels pobles i són ben difícils de desarrelar. S'han realitzat nombrosos intents de reconciliar els elements supranaturals del cristianisme amb els fets i conseqüències de l'evolució; entre ells destaca la síntesi mística propugnada per Teilhard de Chardin, un exemple d'"hiperbòlica filosofia-ficció", que no convenç els creacionistes per considerar tot compromís com a exemple de pura heterodòxia, mentre que pels científics tota barreja de coneixements i creences resulta mancada de rigorositat.

Els creacionistes nord-americans han emfatitzat la suposada corrupció moral que genera l'ensenyament de la teoria de l'evolució; mostren una llarga llista de mals que comprèn des de l'addicció a drogues, l'avortament, el comunisme, la creixent delinqüència, el terrorisme... Inclús arriben a inculpar de l'assassinat

Avui dia, als EUA, més de la meitat de la població creu que déu va crear Adam i Eva i que els éssers humans descendim d'ells. Els creacionistes volen que la narració bíblica s'ensenyi en les escoles durant el mateix temps que la teoria de l'evolució perquè l'estudiant pugui posseir una visió "equilibrada" dels orígens del món, de la vida i de l'home.

del president Kennedy la teoria de l'evolució, perquè el magnicida va disparar des d'un edifici on hi havia llibres de batxillerat que contenien la teoria darwinista. Més desgavellades conclusions no es poden demanar. El que no expliquen els fonamentalistes és si la violència causada pels terroristes irlandesos dels dos bàndols, o les transgressions sexuals de certs elements del clergat dels EUA s'haurien d'atribuir a la lectura de *L'origen de les espècies* de Darwin.

Els creacionistes dels Estats Units procedeixen en general de l'església baptista, una de les sectes més troglodítiques; la resta dels protestants, així com els catòlics, reconeixen (*velis nolis*) l'evidència científica de l'evolució.

A aquest respecte cal mencionar que el present papa —com ja ho van fer alguns dels seus predecessors—, admetent l'evolució, va declarar en una reunió de l'Acadèmia Pontifícia de Ciències: "el relat del Gènesi és una faula que tan sols mostrava l'interès que sentien els seus redactors pels orígens." En acceptar les distintes confessions religioses els resultats de la recerca científica, no fan sinó seguir les recomanacions de la dita anglesa: "ajunta't amb ells si no els pots fúmer".

Alfred Giner Sorolla

Cultura Teatre

C

10 anys de

Companyia

Flotats

1984 - 1994

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

**Cal
Dir-ho?**

EUGÈNE LABICHE
ALFRED DURU
JEAN-LAURENT COCHET

DIRECCIÓ
JOSEP MARIA FLOTATS

Teatre
Poliorama

